

Tema: TUTELA ASUPRA COPIILOR MINORI

GLOSAR:

Autoritate centrală pentru protecția copilului	Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, abilitat să elaboreze, să promoveze și să monitorizeze realizarea politicii statului în domeniul protecției copilului;
Autoritate tutelară locală	primarii de sate (comune) și de orașe.
Autoritate tutelară teritorială	secția/direcția asistență socială și protecție a familiei a consiliilor raionale/mun. Bălți/, Direcția Municipală pentru Protecția Drepturilor Copilului din municipiul Chișinău și Departamentul de sănătate și asistență socială a Comitetului Executiv al Găgăuziei.
Interesul superior al copilului	asigurarea condițiilor adecvate pentru creșterea și dezvoltarea armonioasă a copilului, ținând cont de particularitățile individuale ale personalității lui și de situația concretă în care acesta se află..
Copil aflat în situație de risc	copil în privința căruia, ca urmare a evaluării, se constată una sau mai multe din situațiile: a) copiii sînt supuși violenței; b) copiii sînt neglijați; c) copiii practică vagabondajul, cerșitul, prostituția; d) copiii sînt lipsiți de îngrijire și supraveghere din partea părinților din cauza absenței acestora de la domiciliu din motive necunoscute; e) părinții copiilor au decedat; f) copiii trăiesc în stradă, au fugit ori au fost alungați de acasă; g) părinții copiilor refuză să-și exercite obligațiile părintești privind creșterea și îngrijirea copilului; h) copiii au fost abandonați de părinți; i) în privința unuia dintre părinții copilului este instituită o măsură de ocrotire judiciară (ocrotire provizorie, curatelă sau tutelă).
Plasament	măsură de protecție a copilului separat de părinți prin care se asigură condiții pentru creșterea și îngrijirea acestuia în servicii sociale de plasament.

CADRUL NORMATIV:

1. Convenția ONU cu privire la drepturile copilului din 20 noiembrie 1989, ratificată prin Hotărârea Parlamentului nr. 408-XII din 12.12.1990, în vigoare pentru RM din 25 februarie 1993;
2. Constituția Republicii Moldova;
3. Codul Familiei al Republicii Moldova;
4. Codul Civil al Republicii Moldova;
5. Legea privind drepturile copilului, nr. 338-XIII din 15.12.1994 (în vigoare 02.03.1995);
6. Legea nr.436-XVI din 28.12.2006 privind administrația publică locală;
7. Legea privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți, nr. 140 din 14.06.2013, (în vigoare 01.01.2014) ;
8. Hotărârea Guvernului Nr. 7 din 20.01.2016, cu privire la aprobarea Regulamentului-cadru privind organizarea și funcționarea Comisiei pentru protecția copilului aflat în dificultate;
9. Hotărârea Guvernului pentru aprobarea Regulamentului cu privire la condițiile de stabilire și plată a indemnizațiilor pentru copiii adoptați și cei aflați sub tutelă/curatelă nr. 581 din 25.05.2006.

I. INTRODUCERE

Oricărui copil i se garantează apărarea drepturilor și intereselor sale legitime.

Copiii beneficiază de protecție fără nici o discriminare, indiferent de rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinii politice sau de altă natură, de cetățenie, apartenența etnică sau originea socială, de statutul obținut prin naștere, de situația materială, de gradul și tipul de dizabilitate, de aspectele specifice de creștere și educație a copiilor, a părinților lor ori a altor reprezentanți legali ai acestora, de locul aflării lor (familie, instituție educațională, serviciu social, instituție medicală, comunitate etc.).

Apărarea drepturilor și intereselor legitime ale copilului se asigură de părinți sau persoanele care îi înlocuiesc, iar în cazurile prevăzute de lege – de autoritatea tutelară locală/teritorială sau de alte organe abilitate. Părinții poartă răspundere, prevăzută de legislație, pentru neîndeplinirea sau îndeplinirea necorespunzătoare a obligațiilor de îngrijire și educație a copilului.

În cazul încălcării drepturilor și intereselor legitime ale copilului, inclusiv prin neîndeplinirea sau îndeplinirea necorespunzătoare de către părinți (a unuia dintre ei) a obligațiilor de întreținere, educație și instruire, sau în cazul abuzului de drepturile părintești, copilul poate să se adreseze de sine stătător autorității tutelare locale/teritoriale pentru apărarea drepturilor și intereselor sale legitime, iar de la vârsta de 14 ani – instanței judecătorești.

Copiii sunt mai vulnerabili decât adulții în fața dificultăților vieții, iar dezvoltarea lor într-un mediu sănătos este esențială pentru viitorul unei societăți.

II. CE ESTE TUTELA?

Tutelă- instituție juridică de ocrotire a minorilor, aparținând dreptului familiei și cuprinzând totalitatea reglementărilor legale privitoare la protecția — de către o altă persoană decât părinții și sub supravegherea, controlul și îndrumarea autorității tutelare — a unor categorii de minori.

Tutela se instituie asupra copiilor care nu au atins vârsta de 14 ani. (La atingerea vârstei de 14 ani, tutela se transformă în curatelă, fără emiterea unei dispoziții suplimentare de către autoritatea tutelară.)

Tutela asupra minorului se instituie în cazul în care acestuia i s-a atribuit statut de copil rămas **temporar** fără ocrotire părintească sau statut de copil rămas fără ocrotire părintească. (Instituirea tutelei are loc în situațiile în care minorul este lipsit de îngrijirea ambilor părinți, datorită faptului că aceștia sunt, după caz, decedați, necunoscuți, decăzuți din drepturile părintești, puși sub interdicție sau nu și-au redobândit drepturile părintești asupra copilului lor firesc a cărui înfiere a fost desfăcută.)

Dacă minorul a fost plasat în serviciul de plasament de tip familial sau de plasament de tip rezidențial, atribuțiile de tutore asupra minorului sînt exercitate de instituția în care acesta a fost plasat, cu excepția cazului în care minorul are tutore sau curator.

Tutorele este reprezentantul legal al persoanei care se află sub tutelă și încheie fără mandat în numele și în interesul ei actele juridice necesare.

Autoritatea tutelară este obligată să hotărască asupra instituirii tutelei sau curatelei asupra minorului **în termen de o lună** de la data primirii informației despre necesitatea instituirii.

Instituirea tutelei (numirea tutorelui) se face prin decizie, de autoritatea tutelară, din oficiu sau la sesizarea făcută de persoanele apropiate minorului, precum și administratorii sau locatarii casei în care acesta locuiește, de serviciul de stare civilă, cu prilejul înregistrării morții unei persoane, precum și de notarul public cu prilejul constatării unei succesiuni, de instanțele judecătorești, organele de procuraturii și poliție, cu prilejul pronunțării, luării sau executării unor măsuri privative de libertate, organele administrației de stat, organizațiile obștești, instituțiile de ocrotire, precum și de către alte persoane.

Tutela se caracterizează prin :

- a) este o sarcină cu caracter social;
- b) se exercită în interesul exclusiv al minorului ;
- c) este, în principiu, o sarcină gratuită;
- d) se instituie de către autoritatea tutelară și se exercită sub supravegherea, controlul și îndrumarea acesteia;
- e) prin drepturile și obligațiile pe care le creează pentru tutore, prin climatul pe care îl realizează pentru minor, instituirea și exercitarea ei trebuie să țină locul părinților, să îndeplinească sarcinile și funcțiile familiei adevărate a acestuia.

III. AUTORITĂȚILE TUTELARE ÎN DOMENIUL PROTECȚIEI COPILULUI

- A. autoritatea tutelară teritorială – secțiile/direcțiile asistență socială și protecție a familiei/Direcția municipală pentru protecția copilului Chișinău. În municipiile Bălți și Chișinău, autoritățile tutelare teritoriale exercită și atribuțiile de autoritate tutelară locală, cu excepția unităților administrativ-teritoriale autonome din componența acestora, în cadrul cărora atribuțiile de autoritate tutelară locală sînt exercitate de primarii unităților administrativ-teritoriale respective;
- B. autoritatea tutelară locală – primarii de sate (comune), orașe și municipii (cu excepția municipiilor Bălți și Chișinău).

Litigiile dintre părinți privind educația și instruirea copiilor se soluționează de către autoritatea tutelară locală, iar decizia acesteia poate fi atacată pe cale judecătorească. Autoritatea tutelară locală recomandă părinților să se adreseze unui mediator pentru soluționarea litigiului.

- Tutela și curatela asupra copiilor rămași temporar fără ocrotire părintească, copiilor rămași fără ocrotire părintească se instituie prin **dispoziția autorității tutelare teritoriale**, în conformitate cu prevederile [Legii nr.140/2013](#) privind protecția specială a copiilor aflați în situații de risc și a copiilor separați de părinți.
- Tutela și curatela asupra copiilor ai căror părinți/al căror unic părinte sînt plecați/este plecat peste hotare pe un termen mai mare de 3 luni se instituie prin **dispoziția autorității tutelare locale**, în conformitate cu prevederile [Legii nr.140/2013](#) privind protecția specială a copiilor aflați în situații de risc și a copiilor separați de părinți.

Scopul instituirii tutelei asupra copiilor minori:

Tutela se instituie asupra copiilor separați de părinți în scopul educației și instruirii acestora, precum și al apărării drepturilor și intereselor lor legitime.

IV. CINE POATE FI TUTORE?

Pot fi numiți tutori (curatori) o singură persoană fizică sau soțul și soția împreună dacă nu se află în vreunul din cazurile de incompatibilitate, enumerate mai jos.

La numirea tutorelui (curatorului) se iau în considerare calitățile morale și alte calități personale, posibilitățile candidatului de a-și îndeplini obligațiile de tutore (curator), relațiile lui și ale membrilor familiei lui cu copilul.

Numirea tutorelui la copilul care a atins vârsta de 10 ani se face numai cu acordul copilului.

NU POATE FI TUTORE (curator) persoana:

- minoră;
- în privința căreia este instituită o măsură de ocrotire judiciară;
- decăzută din drepturile părintești;
- declarată incapabilă de a fi tutore (curator) din cauza stării de sănătate;
- care a fost adoptator, dar adopția a fost anulată din cauza exercitării necorespunzătoare a obligațiilor de adoptator;
- căreia i s-a restrâns exercițiul unor drepturi politice sau civile, fie în temeiul legii, fie prin hotărâre judecătorească, precum și persoana cu rele purtări;
- ale cărei interese vin în conflict cu interesele persoanei puse sub tutelă (curatelă);
- înlăturată, prin act autentic sau prin testament, de către părintele care exercita singur, pînă la momentul morții, ocrotirea părintească;
- care, exercitînd o tutelă (curatelă), a fost îndepărtată de la ea;
- care suferă de alcoolism cronic sau de narcomanie;
- care se află în relații de muncă cu instituția în care este internat copilul asupra căruia se instituie tutela (curatela);
- care nu are domiciliul pe teritoriul Republicii Moldova.

V. DREPTURILE COPIILOR AFLAȚI SUB TUTELĂ

Care sunt drepturile copiilor aflați sub tutelă?

Copiii aflați sub tutelă au dreptul:

- de a locui împreună cu tutorele lor;
- la condiții normale de întreținere, educație și instruire;
- la dezvoltare multilaterală și la respectarea demnității umane;
- la pensia de întreținere și la alte plăți sociale;
- la spațiul locativ ocupat anterior de către părinții lor sau la asigurarea cu spațiu locativ, în modul stabilit;
- la apărarea drepturilor lor în modul stabilit;
- la comunicare cu părinții și rudele;
- la exprimarea propriei opinii în procesul soluționării problemelor care le ating drepturile și interesele legitime.

VI. DREPTURILE ȘI OBLIGAȚIILE TUTORELULUI

Care sunt drepturile și obligațiile tutorelui ?

- Tutorele are dreptul și este obligat să se ocupe de educația copilului aflat sub tutela sa, să aibă grijă de sănătatea și dezvoltarea fizică, psihică, spirituală și morală a copilului;
- Să determine de sine stătător procedeele și mijloacele de educație a copilului aflat sub tutelă, luînd în considerare eventualele recomandări ale autorității tutelare teritoriale;
- Tutorele, ținînd cont de opinia copilului, poate alege instituția de învățămînt și forma de studii pe care le va urma copilul, fiind obligat să asigure frecventarea de către copil a școlii pînă la sfîrșitul anului de învățămînt în care acesta atinge vîrsta de 16 ani;

- Tutorele este în drept să ceară de la orice persoană, inclusiv rudele apropiate, înapoierea copilului pe care acestea îl rețin fără temei legal sau fără o hotărâre corespunzătoare a instanței judecătorești;
- Tutorele nu este în drept să împiedice contactele copilului cu rudele lui, cu excepția cazurilor în care contactele respective contravin intereselor acestuia;
- Drepturile și obligațiile tutorelui privind reprezentarea intereselor copilului aflat sub tutela sa sînt stabilite de legislația civilă;
- Tutorele este obligat să locuiască împreună cu copilul aflat sub tutela sa. Curatorul și copilul aflat sub curatelă care a atins vîrsta de 14 ani pot locui separat doar cu acordul autorității tutelare teritoriale, care a dispus plasamentul planificat;
- Tutorele este obligat să comunice autorității tutelare în a cărei evidență se află copilul informațiile privind starea sănătății, îngrijirea și educația copilului, precum și schimbarea domiciliului.

VII. INFORMAREA MINORULUI DESPRE INSTITUIREA TUTELEI

În termen de 5 zile de la data aflării că asupra minorului trebuie instituită tutela sau curatela, au obligația să înștiințeze autoritatea tutelară:

- a. cei apropiați minorului, precum și administratorul și locatarii casei în care locuiește;
- b. organul de stare civilă, în cazul înregistrării unui deces, precum și notarul public, în cazul deschiderii unei succesiuni;
- c. instanța judecătorească, lucrătorii procuraturii și ai poliției, în cazul pronunțării, aplicării sau executării unei sancțiuni privative de libertate;
- d. autoritățile administrației publice locale, instituțiile de ocrotire, precum și orice altă persoană.

Tutorele și curatorul au dreptul să ceară compensarea tuturor cheltuielilor aferente îndeplinirii obligațiilor de tutelă și curatelă.

Autoritatea tutelară poate, ținînd seama de quantumul și componența patrimoniului celui pus sub tutelă sau curatelă, să decidă ca administrarea patrimoniului sau doar a unei părți din el să fie încredințată unei persoane fizice sau unei persoane juridice competente.

Sumele cuvenite celui pus sub tutelă, sub formă de pensie, ajutor, pensie alimentară și alte venituri curente, se primesc și se cheltuiesc de către tutore pentru întreținerea celui pus sub tutelă.

VIII. REVOCAREA TUTELEI

În anumite condiții, autoritatea tutelară revocă tutorele, tutorele supleant și tutorele special, la cererea minorului, a tutorelui sau a persoanei care a sesizat un motiv întemeiat în vederea revocării tutelei.

Minorul, precum și persoanele interesate, pot contesta sau denunța la autoritatea tutelară actele și faptele tutorelui, ale tutorelui supleant și ale tutorelui special, care prejudiciază interesele minorului. În aceste cazuri, tutorilor, tutorilor supleanți și tutorilor speciali, li se revocă calitatea respectivă dacă au săvîrșit un abuz, o

neglijență gravă sau alte fapte care-i fac nedemni de a fi tutori sau curatori, precum și dacă nu și-au îndeplinit corespunzător obligațiile.

Autoritatea tutelară revocă tutela sau curatela minorului dacă minorul a fost restituit părinților sau a fost înfiat. În cazul plasării minorului pus sub tutelă sau curatelă într-o instituție de asistență socială publică, de educație, de învățământ, de tratament sau într-o altă instituție similară, autoritatea tutelară revocă tutorele sau curatorul dacă aceasta nu contravine intereselor persoanei puse sub tutelă sau curatelă.

IX. COPIII AFLAȚI ÎN SITUAȚIE DE RISC

Autoritatea tutelară locală este obligată să se autosesizeze și/sau să asigure recepționarea și înregistrarea sesizărilor cu privire la copiii aflați în următoarele situații:

- copiii sînt supuși violenței;
- copiii sînt neglijanți;
- copiii practică vagabondajul, cerșitul, prostituția;
- copiii sînt lipsiți de îngrijire și supraveghere din partea părinților din cauza absenței acestora de la domiciliu din motive necunoscute;
- părinții copiilor au decedat;
- copiii trăiesc în stradă, au fugit ori au fost alungați de acasă;
- părinții copiilor refuză să-și exercite obligațiile părintești privind creșterea și îngrijirea copilului;
- copiii au fost abandonanți de părinți;
- în privința unuia dintre părinții copilului este instituită o măsură de ocrotire judiciară (ocrotire provizorie, curatelă sau tutelă).

X. EVIDENȚA COPIILOR SEPARAȚI DE PĂRINȚI

Evidența copiilor separați de părinți se ține de către:

- autoritatea tutelară locală care a dispus plasamentul de urgență sau instituirea tutelei/curatelei asupra copiilor ai căror părinți sînt plecați peste hotare;
- autoritatea tutelară teritorială care a emis dispoziția de plasament planificat;
- autoritatea centrală pentru protecția copilului, pe baza datelor prezentate de autoritățile tutelare teritoriale.

Registrele de evidență a copiilor separați de părinți se țin de către autoritatea tutelară locală și de către specialiștii responsabili din cadrul autorităților tutelare teritoriale.

XI. ACTELE NECESARE OBTINERII TUTELEI

1. Cererea personală a tutorelui;
2. Buletinul de identitate;
3. Hotărârea instanței de judecată privitor la instituirea tutelei;
4. Copia actelor de identitate pentru ambii (tutore, tutelat);
5. Caracteristica de la serviciu a tutorelui (în cazul șomerilor, caracteristica va fi obținută de la polițistul de sector.);
6. Autobiografia candidatului-tutore;
7. Certificatul de la locul de muncă despre veniturile convenite tutorelui;

8. Investigație medicală pentru tutore, forma 027/e;
9. Certificatul despre asigurarea cu pensie a tutelarului (după caz);
10. Certificate despre componența familiei;
11. Act de examinare a condițiilor de trai, eliberat de către asistenții sociali, (de la Primărie).

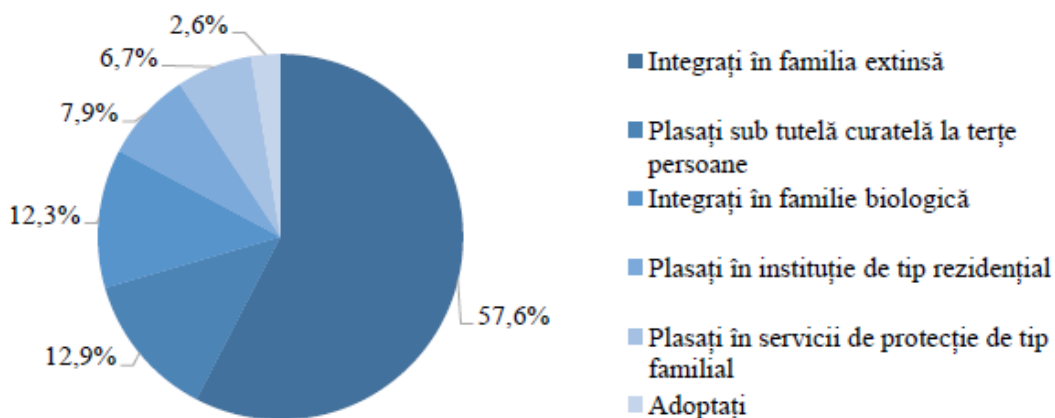
Concomitent cu emiterea dispoziției privind stabilirea statutului de copil rămas fără ocrotire părintească, autoritatea tutelară teritorială emite dispoziția privind stabilirea statutului de copil adoptabil, luarea în evidență a acestuia și întreprinderea măsurilor de adopție a copilului conform prevederilor legislației, cu excepția copiilor rămași fără ocrotire părintească care sînt plasați sub tutelă/curatelă în familia extinsă.

Numărul copiilor rămași fără ocrotire părintească este în creștere, principala cauză fiind plecarea peste hotare a părinților

Conform datelor Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei, în anul 2016 au fost luați la evidență 4448 copii rămași fără îngrijire părintească, ceea ce este cu 6,6% mai mult față de anul precedent. Fiecare al treilea copil are vîrsta de 7-10 ani (30,8%), iar 76,2% sunt copii din mediul rural. Printre principalele motive de stabilire a statutului de copil rămas fără ocrotire părintească este plecarea peste hotare a unicului sau ambilor părinți (60,6% din copii), decăderea din drepturi părintești (10,6%), ambii/unicul părinte decedat (8,1%) și alte motive prin care părinții nu sunt decăzuți din drepturi, dar au survenit alte cauze, cum ar fi neîndeplinirea obligațiilor părintești (8,8%), lipsa condițiilor de trai (5,0%).

Cel mai des copiilor rămași fără îngrijire părintească li s-au aplicat forme de protecție familială, în special integrarea în familii extinse (57,6%), plasarea sub tutelă/ curatelă la terța persoane (12,9%), reintegrarea în familia biologică (12,3%), dar și plasarea în instituții de tip rezidențial – 7,9 %.

Figura 8. *Forme de protecție aplicate copiilor rămași fără ocrotire părintească în anul 2016*

În anul 2016 de către cetățenii Republicii Moldova au fost adoptați 105 copii comparativ cu 88 copii în anul precedent, iar de către cetățenii străini - 11 copii. Cel mai des au fost adoptați băieți, cetățenii Republicii Moldova adoptînd mai mult copii cu vîrsta de 3-6 ani, iar adoptatorii străini mai mulți copii cu vîrsta 7-10 ani. (<http://www.statistica.md>).